

Měsíčník Rekodifikace & praxe: Novelizace právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce

eFocus

Koncem roku 2014 předložila vláda ČR Poslanecké sněmovně návrh novely zákoníku práce, která se měla týkat především dosavadní úpravy náhrady škody, zejména oblasti odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání. Mezi hlavními důvody, které vedly k rozhodnutí přepracovat dosavadní úpravu v této oblasti, byla uváděna též nutnost reagovat na změny provedené občanským zákoníkem. Novela publikovaná ve Sbírce zákonů dne 17. srpna 2015 jako zákon č. [205/2015](#) Sb., kterým se mění zákon č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zrušuje zákon č. [266/2006](#) Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, a zrušuje nebo mění některé další zákony, nabyla účinnosti 1. října 2015. Důvodům jejího přijetí, hlavním změnám pracovněprávní úpravy v porovnání s občanskoprávní úpravou nemajetkové újmy při ublížení na zdraví, je věnován následující text.

Autor: **doc. JUDr. Margerita Vysokajová, CSc.**, katedra pracovního práva a sociálního zabezpečení, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Autorka v úvodu svého příspěvku podává nejdříve rozbor právní úpravy náhrady škody způsobené zaměstnanci pracovním úrazem či nemocí z povolání před zmíněnou novelou zákoníku práce. V roce 2006 byl spolu se zákoníkem práce schválen také zákon č. [266/2006](#) Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, který měl nabýt účinnosti spolu se zákoníkem práce. Podle tohoto zákona měla být řešena náhrada škody způsobená pracovním úrazem nebo nemocí z povolání prostřednictvím státem organizovaného úrazového pojištění prováděného Českou správou sociálního zabezpečení. S účinností zákona č. [266/2006](#) Sb. měl zaniknout i **systém zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání**, který byl převzat z prvního pracovněprávního kodexu.

Jak autorka podotýká, byla účinnost zmíněného zákona č. [266/2006](#) Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, z důvodu problematičnosti legislativního podkladu i nepřipravenosti předpokládaného nositele pojištění opakovaně odkládána. Vzhledem k tomu, že prodlužování tohoto osm let trvajícího provizoria bylo nežádoucí a že zákon o úrazovém pojištění by vzhledem k okolnostem stejně nebyl bez rozsáhlých změn realizovatelný, bylo přijato v červenci 2014 jednoznačné politické rozhodnutí, podle něhož **právní úprava odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání má být i nadále integrální součástí pracovněprávní úpravy v zákoníku práce**. Zároveň bylo konstatováno, že z uvedených důvodů nemá smysl, aby zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců zůstal v platnosti a měl by být zrušen.

Autorka v dalším textu rozebírá hlavní změny, které přináší novelizace zákoníku práce, kdy změnou nejdůležitější je **zařazení právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání**, která byla z uvedených důvodů obsažena v jeho přechodných ustanoveních, **do části jedenácté zákoníku práce** obsahující úpravu náhrady škody v pracovněprávních vztazích.

Kromě uvedené systémové změny přináší novela zákoníku práce také dílčí změny týkající se především náhrad poskytovaných v souvislosti s poškozením zdraví pracovním úrazem či nemocí z povolání. Vzhledem k tomu, že nový občanský zákoník používá v úpravě odškodňování újmy na zdraví odlišnou terminologii a částečně vychází i z jiných principů, bylo třeba, aby došlo i v zákoníku práce k určitým změnám **směřujícím ke sladění terminologie** v oblasti náhrady škody.

Novelizace se nedotkla výčtu náhrad, které náležejí v případě poškození zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání zaměstnanci, a v případě jeho smrti pozůstalým – jejich přehled autorka zařazuje, pouze se změnila čísla příslušných ustanovení a došlo k několika dílčím změnám v jejich právní úpravě.

Autorka v této souvislosti uvádí několik příkladů. V § 271b novela např. reagovala na současnou úpravu prodlužování důchodového věku dle zákona č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Doba poskytování náhrady za ztrátu na výdělku po skončení dočasné pracovní neschopnosti už není omezena dovršením 65 let zaměstnance nebo datem přiznání starobního důchodu jako dosud, ale končí až dosažením důchodového věku zaměstnance, je-li vyšší než 65 let, nebo přiznáním starobního důchodu. Jak autorka podotýká, pamatovala novela na prodlužování důchodového věku např. i v případě náhrady nákladů na výživu pozůstalých (§ 271h).

Zvláštní pozornost však dle autorky zasluhuje nová právní úprava **náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění** (§ 271c). Po nabytí účinnosti občanského zákoníku, který k 1. 1. 2014 zrušil vyhlášku č. [440/2001](#) Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, se v oblasti pracovněprávních vztahů začaly vyskytovat pochybnosti o tom, jak postupovat. K tomuto problému zaujaly Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví 28. 1. 2015 společné stanovisko, podle něhož se v této oblasti nadále postupuje podle vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, a to s ohledem na § 394 odst. 2 zák. práce. Takové řešení však bylo dle autorky nutné vnímat jako dočasné provizorium, protože nelze dlouhodobě realizovat poskytování těchto náhrad podle již zrušeného právního předpisu. Jak autorka konstatuje, jevila se jako mnohem závažnější problém z hlediska jednoty právního řádu dvojkoľejnost, která tímto vznikla, neboť zaměstnanec, který utrpěl škodu na zdraví při výkonu závislé práce nebo v souvislosti s ní, by obdržel při výpočtu výše náhrady dle pravidel stanovených ve vyhlášce částku mnohem nižší, než by činila náhrada nemajetkové újmy na zdraví podle občanského zákoníku, který vychází z odlišných principů.

Autorkou v dalším textu popsanou a rozebranou „dvojkoľejnost“ právní úpravy s rozdílnou výší náhrad za bolest a ztížení společenského uplatnění poskytovaných zaměstnancům dle pracovněprávních předpisů a poškozeným podle občanského zákoníku by měl vyřešit prováděcí předpis – **nařízení vlády**, které má stanovit výši těchto náhrad náležejících zaměstnanci v případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Zmocnění k jeho vydání obsahuje §271c odst. 2 novelizovaného znění zákoníku práce. Výše náhrad by měla být touto právní úpravou stanovena na úrovni částek, které mají být poskytovány při újmě na zdraví podle Metodiky Nejvyššího soudu doporučené pro soudy, které budou tento nárok posuzovat podle občanského zákoníku s tím, že pracovněprávní úprava bude **zaručovat minimální standard** tohoto odškodnění, od něhož se lze odchýlit ve prospěch poškozeného dohodou zaměstnavatele se zaměstnancem. Předpokládá se, že hodnota bodu bude zvýšena na **250 Kč**, což již odpovídá hodnotě bodu vypočítané dle výše uvedené Metodiky, čímž by došlo k vyrovnání úrovně částky uváděných náhrad.

Závěrem autorka konstatuje, že novela zákoníku práce svůj hlavní účel, spočívající ve změně dosavadní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, celkově splnila a vyřešila dále těžko udržitelnou situaci spočívající v již osm let trvajícím „dočasném“ zařazení této právní úpravy v přechodných ustanoveních zákoníku práce ve spojitosti s opakovaně odkládanou účinností zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Pozitivně lze hodnotit také ukončení značně absurdní situace dále

trvajícího používání již zrušeného právního předpisu (vyhlášky č. [440/2001](#) Sb.) pro účely stanovení výše bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění v pracovněprávních vztazích a zejména připravované vydání právního předpisu, který má odstranit výrazný rozdíl v poskytování těchto náhrad podle pracovněprávní a občanskoprávní úpravy.

Kritici novely však poukazují na skutečnost, že se novela „vyhnula“ řešení některých dalších naléhavých problémů v této oblasti. Konkrétně jde o dlouhodobě (i ze strany EU) kritizovanou úpravu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání (§ 365 odst. 1 zák. práce), kterou provádějí pouze dva zákonem určené soukromoprávní subjekty (komerční pojišťovny). Další kritická připomínka se týká skutečnosti, že novela nevyřešila úpravu odpovědnosti za škodu, včetně škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu, osob uvedených v přechodných ustanoveních (§ 391 a § 393 zák. práce), které nejsou v pracovněprávních vztazích. Jde např. o žáky středních a studenty vysokých škol, členy jednotek dobrovolných hasičů, zdravotníky Červeného kříže, členy Horské služby apod. Úpravou odpovědnosti za škodu u těchto osob se novela nezabývala a je nadále zachována jako přechodná. Řešení těchto problémů, které by již nemělo být dlouho odkládáno, tak čeká na některou z dalších novel zákoníku práce.

Novelizace právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání v zákoníku práce

doc. JUDr. Margerita Vysokajová, CSc.
Rekodifikace & praxe č. 10, str. 13
nakladatelství Wolters Kluwer

Časopis Rekodifikace & praxe si můžete objednat >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotální recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotální recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtke Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)